

Fråga om polisen har brutit i sin information till anhöriga i samband med en drunkningsolycka

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA kritik mot Polismyndigheten i Södermanlands län. Av anmälan framgick i huvudsak följande.

Den 2 maj 2003 inträffade en båtolycka utanför Stallarholmen. Efter olyckan saknades två män varav en var AA:s bror. Lördagen den 31 maj 2003 hittades den andre mannen död. Trots att de anhöriga till mannen hade framfört önskemål till polisen om omedelbar information fick de först vid elvatiden påföljande dag, dvs. den 1 juni 2003, höra talas om detta och då inte av polisen utan ryktesvägen. Som skäl för att man inte direkt hade underrättat de anhöriga uppgav det vakthavande befälet att den döde inte hade kunnat identifierats. På mannen fanns emellertid legitimationshandlingar varför det inte borde ha varit någon tvekan om vem mannen var. Det var också stor skillnad i storlek mellan de båda saknade männen.

När AA fick reda på att den första personen hade hittats kontaktade han den 1 juni 2003 det vakthavande befälet och bad att denne skulle kontakta honom om också hans bror påträffades. Han uppgav samtidigt att brodern hade haft på sig en röd Mitsubishijacka vid olyckstillfället. På fråga om det fanns fler saknade i området fick han besked att så inte var fallet. Trots detta kontaktade polisen honom inte omedelbart när brodern hittades. AA:s mor ringde nämligen till polisen på kvällen den 1 juni 2003 och fick då besked om att ytterligare en person hade påträffats död. På direkt fråga från modern hade polisen bekräftat att den nu påträffade mannen var iklädd en röd Mitsubishijacka och att man i plånboken hade hittat identitetshandlingar vars uppgifter överensstämde med brodern.

Utredning

Handlingar i polismyndighetens ärende K10643-03 granskades. Av dessa framgick bl.a. att de anhöriga själva kontaktade polisen efter att ryktesvägen hört att en person hade hittats och att polisen inte dessförinnan hade underrättat de anhöriga eftersom identiteten ännu inte var fastställd.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande om vad som hade framförts i anmälan till JO. Polismyndigheten kom in med handlingar i ärendet och ett remissvar av följande lydelse.

I samband med en båtolucky på Mälaren utanför Stallarholmen, Strängnäs kommun, 2003-05-02, förolyckades BB och CC. Omfattande efterforskningsinsatser gjordes. Utan resultat. Under helgen 2003-05-31.-06-01 anträffades de båda döda i vattnet en bit från den troliga olycksplatsen. En omfattande dokumentation finns beträffande sjöräddningens, respektive polismyndighetens åtgärder. Den aktuella anmälan avser dock frågan om varför de anhöriga till BB och CC inte omedelbart underrättades om anträffandet, varför polismyndighetens svar begränsas till enbart denna.

Vid Närpolisområde Strängnäs, inom vars ansvarsområde olyckan inträffade, har inspektören DD varit handläggare för ärendet. Han, med flera polismän vid närpolisområdet, har därvid haft täta kontakter med anhöriga till de båda männen. Under den tid som förflöt innan kropparna anträffades, etablerades därvid en kontakt med de anhöriga, och en kännedom om de två omkomna, som ledde till det förhållandet att det tedde sig naturligt med omedelbara kontakter så fort någon ny information i saken framkom. DD:s syn, som delas av närpolischefen i Strängnäs, på den i detta sammanhang aktuella frågan är att de anhöriga till BB och CC borde underrättats direkt vid anträffandet. Även om identiteten inte helt var styrkt till fullo så borde enligt honom underrättelse ändå skett direkt med hänsyn till kläder, id-handlingar och mobiltelefoner.

När kropparna anträffades var ordinarie handläggare och beslutsfattare i ärendet i Strängnäs inte i tjänst. Ansvar för åtgärderna i ärendet låg, i enlighet med myndighetens arbetsordning, på länsvakthavande befälet vid länskommunikationscentralen i Eskilstuna. Kropparna anträffades med ett dygns mellanrum. Vid varje fynd vidtogs dock samma åtgärder. När fynden inrapporterats till polismyndigheten vidtogs omedelbart åtgärder för att bärga dessa. Polis sändes till platsen. Efter det att kropparna tagits upp/tagits i land avrapporterade polismännen till vakthavande befälet. Hos denne fanns tillgång till handlingar/uppgifterna ärendet. För vart fall beslutade tjänstgörande vakthavande befäl att kropparna skulle föras till Rättsmedicinska avdelningen i Stockholm för obduktion och därmed sammanhängande identitetsfastställelse.

De tjänstgörande vakthavande befälerna trodde givetvis att de anträffade kropparna var identiska med de försvunna BB, respektive CC. De anträffades dock inte samma dag och likomvandlingen, vilken medfört bl.a. uppsvällda kroppar och vanställda anletsdrag, gjorde att direkt identifiering inte kunde ske enligt polismännen på plats, och därmed inte heller enligt vakthavande befäls bedömning. De ansåg det vara alltför osäkert att meddela anhöriga om fynden enbart på de uppgifter som fanns tillgängliga, d.v.s. klädespersedlar som hade burits av viss person vid försvinnandet och i kläderna anträffade identitetshandlingar. Bedömningar och beslut bottnade i att man inte ville riskera att ge anhöriga fel besked. Identiteten ansågs helt enkelt inte var fastställd med tillräcklig säkerhet för att kontakta viss persons anhöriga. Besluten blev i vartdera fallet att avvakta noggrannare kontroller genom undersökningar på Rättsmedicinska.

Polismyndigheten kan konstatera att såväl de vakthavande befälens, som ansvarigas vid närpolisområde Strängnäs, ambition varit att så snart som möjligt när identiteten fastställts, underrätta de anhöriga. De tjänstgörande vakthavande befälerna under den aktuella helgen hade dock under den månad männen varit försvunna av naturliga skäl inte haft tillfälle att utveckla den nära kontakt med anhöriga som handläggare/beslutsfattare hunnit göra vid Närpolisområde Strängnäs. En nära kontakt som medförde informationsutbyte av varje ny information i ärendet. De tjänstgörande vakthavande befälerna gjorde bedömningen att identiteterna inte kunde fastställas med tillräcklig säkerhet vid anträffandena. Av det skälet, och för att undvika risken att ge felaktig underrättelser till anhöriga, avvaktade man tills större säkerhet kunde nås kring identiteten.

Nu efteråt, med alla fakta och förklaring tillgängliga och sammanvägda med anhörigas/anmälares synpunkter, synes det vara möjligt att en annan bedömning kunnat göras av de vakthavande befälen. De anhöriga borde, även om full identitet inte ansågs föreligga vid tillfället, kunnat informeras om fynden av kropparna. Som det utvecklades var det olyckligt att information om fynden nådde dem på andra vägar. Det hela bottnar dock i en bedömningsfråga – vad är lämplig åtgärd vid ett visst tillfälle och grundad på tillgänglig information? Polismyndigheten anser sig inte kunna kritisera besluten som togs i detta fall av tjänstgörande vakthavande befäl. Besluten grundades på omtanken om anhöriga – att inte riskera ge felaktiga beslut och därmed orsaka oönskade och oanade följder som detta kunnat medföra. Myndigheten har dock för avsikt att med gruppen vakthavande befäl och närpolisområdeschefer ta upp en fördjupad diskussion om etiska frågor och bedömningar som aktualiseras i fall som det nu föreliggande. Allt för att i framtiden så långt som det över huvud taget är möjligt, söka undvika en situation som den nu aktuella.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Det finns inte några generella regler i författning om när och hur polisen skall lämna underrättelse om ett dödsfall till de anhöriga. I Rikspolisstyrelsens allmänna råd om åtgärder vid dödsfall som kan ha orsakats av yttre påverkan m.m. (FAP 414-1) finns emellertid ett uttalande enligt vilket polisen, när den har ansvar för utredningen av ett dödsfall, så snart det kan ske bör underrätta någon av den avlidnes närstående om dödsfallet (avsnitt 4).

Det är naturligtvis djupt olyckligt att den första uppgiften om att en saknad person har hittats död når de anhöriga ryktesvägen. Om den påträffade personens identitet med lätthet kan fastställas bör självfallet de anhöriga underrättas omedelbart genom polisens försorg. Situationen kan emellertid vara sådan att man av något skäl inte med full säkerhet kan identifiera den påträffade omedelbart men att man t.ex. på grundval av uppgifter om den saken personens klädsel eller med hjälp av identitetshandlingar som påträffas hos den döde kan bilda sig en ganska välgrundad preliminär uppfattning om dennes identitet. Det går inte att göra något generellt uttalande om när polisen i en sådan situation bör underrätta de anhöriga. Polisen har här den grannliga uppgiften att med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet avgöra hur man bör förfara.

Som förklaring till att man i det nu aktuella ärendet inte omedelbart underrättade de anhöriga har polismyndigheten anfört att man avvaktade något, eftersom det inte var möjligt att omgående med säkerhet fastställa de påträffades identitet; man ville med andra ord inte riskera att ge de anhöriga ett felaktigt besked.

Jag kan ha förståelse för ett sådant synsätt. I ärendet har emellertid framkommit uppgifter om att de anhöriga hade framfört önskemål till polisen om omedelbar information. Av polismyndighetens yttrande framgår vidare att inspektören DD hade haft mycket täta kontakter med de anhöriga under maj månad 2003; det tedde sig därför naturligt med omedelbara kontakter så fort någon ny information framkom i saken. Jag kan mot denna bakgrund instämma i DD:s bedömning, som den redovisas i remissvaret, att de anhöriga omedelbart borde ha underrättats om fynden på grundval av de slutsatser som kunde dras av de dödas kläder, identitetshandlingar och mobiltelefoner. En förklaring till att så inte skedde var sannolikt att

de döda påträffades under en helg då DD inte synes ha varit i tjänst och att, som myndigheten påpekat, de vakthavande befälen i Eskilstuna inte haft samma nära kontakt med de berörda familjerna som polismännen vid närpolisområde Strängnäs.

Jag noterar att polismyndigheten har för avsikt att med gruppen vakthavande befäl och närpolisområdeschefer ta upp en fördjupad diskussion om de etiska frågor och bedömningar som aktualiseras i fall som det nu aktuella. Som jag redan nämnt delar jag polismyndighetens uppfattning att det var olyckligt att informationen om fynden nådde de anhöriga på andra vägar än genom myndighetens försorg.

Vad som i övrigt kommit fram föranleder inte någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.